

Nr 361.

Av herr **Senander**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 61, angående stipendier åt studerande vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet m. m.

Kungl. Maj:ts proposition nr 61 angående stipendier åt studerande vid universiteten i Uppsala och Lund samt vid karolinska mediko-kirurgiska institutet är ett steg i rätt riktning för att bereda obemedlade möjlighet att studera i nämnda läroanstalter.

Förslaget har emellertid givits en så stark begränsning, att det inte kan anses utgöra något större ingrepp i de förmögnas bildningsmonopol. Det blir alltså i första hand penningen och icke begåvning och duglighet, som avgör vilka som får tillträde till de högre läroanstalterna. De sakkunnigas utredning visar, att år 1934 omkring 90 procent av de studerande vid universiteten och karolinska institutet var barn till akademiker, grosshandlare, handlande, högre tjänstemän o. s. v. under det att endast 10 procent utgjordes av barn till hantverkare och arbetare. Med hänsyn till vederbörande befolkningsgruppers storlek borde förhållandet ha varit omvänt. Men de dryga kostnader som är förbundna med studier vid dessa läroanstalter omöjliggör för den stora massan av ungdom ur de större befolkningsgrupperna att tillägna sig den högre bildningen. Detta medför, att många verkliga begåvningar utestänges till medelmåttornas förmån.

Med utgångspunkt från dessa faktiska förhållanden borde propositionen ha sträckt sig betydligt längre. Riktigt hade varit, att den förbättring som nu föreslås beträffande stipendier och studielån även hade omfattat samtliga landets gymnasier och med dem jämställda läroanstalter. Vid dessa läroanstalter försvåras tillträdet för studerande som kommer från fattiga hem därför, att de icke kan komma i åtnjutande av stipendier eller studielån av tillräcklig storlek. I anledning av att propositionen begränsats till att avse endast högskolor är vi emellertid förhindrade att i detta sammanhang påyrka, att de nu föreslagna förmånerna utsträckas till att gälla även gymnasier och med dem jämställda läroanstalter. Däremot vill vi framföra en del andra ändringsförslag, för vilkas omedelbara genomförande några hinder knappast kan åberopas.

Även om, såsom framhålles i propositionen, förslaget har försökskaraktär, finns det enligt vår mening ingen saklig grund för att begränsa de

föreslagna förmånerna till universiteten och karolinska institutet. Svårigheterna för obemedlade studerande att fullfölja sina studier är givetvis lika stora, oberoende av vid vilken högskola de bedrivs. Den föreslagna begränsningen innebär därför en orättvisa mot många obemedlade studerande. Tillämpningsområdet för vad som föreslås i propositionen bör följaktligen utsträckas till att omfatta alla statliga och statsunderstödda högstskolor.

Beträffande formen för tilldelande av stipendier vill vi uttala, att det endast är med tvekan vi accepterar propositionens förslag. Utan tvivel finns det, vilket också framhålles av lärarkollegiet vid karolinska institutet, starka skäl som talar för att stipendierna borde utgå kontant i stället för in natura. Å andra sidan föreligger också vissa skäl för naturastipendierna. Då emellertid de föreslagna åtgärderna har försökskaraktär, anser vi oss icke böra ställa något säryrkande i denna punkt. Vi förutsätter nämligen, att vad som nu föreslås kommer att efter en kortare tids tillämpning bli föremål för en på praktiska erfarenheter grundad omprövning.

Enligt propositionen skall förmånen av fri kost och logi endast tillkomma obemedlade studerande, som ej åtnjuter förmånen att kunna bo i hemmet under studietiden. För så vitt härmed åsyftas, att de obemedlade studerande, som har sina hem på samma ort där studierna bedrivs, icke skall kunna erhålla ifrågakvarande stipendier, så anser vi, att en sådan föreskrift innebär en orättvisa. Även om obemedlade studerande har sina hem på studieorten, kan de ofta inte utnyttja denna förmån. I många, för att inte säga de flesta, fall omöjliggör trångboddhet och andra olägenheter att studier kan bedrivs i hemmet, varför särskild bostad måste förhyras. I allmänhet följer också därmed att måltiderna icke kan intagas i hemmet. Stipendierna bör därför tilldelas obemedlade studerande, oberoende av om de har hem å studieorten eller ej.

Förutom utgifterna för kost och logi åsamkas de studerande andra dryga utgifter. Till sådana kan hänföras kurs- och laborationsavgifter. Dessa uppgår vid studier för medicine licentiatexamen till 800 à 900 kr., för apotekarexamen till 400 à 500 kr., till ingenjörsexamen minst 320 kr., till tandläkarexamen omkring 1,700 kr. etc. Därest studiemöjligheterna skall kunna i någon större utsträckning utnyttjas av begåvningar inom de bredare befolkningslagren, måste även detta ekonomiska hinder undanröjas.

Med hänvisning till vad här anförts hemställes,

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 61 måtte besluta,

att tillämpningsområdet för de i propositionen föreslagna åtgärderna utsträcker till att omfatta alla statliga och statsunderstödda högskolor;

att stipendierna skola tillkomma även obemedlade studerande med hem å ort där studierna bedrivs; samt

att stipendier motsvarande kostnaderna för kurs- och laborationsavgifter måtte kunna tilldelas obemedlade studerande.

Stockholm den 18 februari 1939.

K. E. Senander.
